

Tallinna suund – konkureerimiselt koostööle

Indrek Neivelti ettekanne
Tallinna visioonikonverentsil
18.10.2004

Nüüd, kus oleme saavutanud oma viimaste aastate suurimad eesmärgid – olla Euroopa Liidu ja NATO liige –, räägime vähe sellest, mis saab edasi. Missugune on meie visioon? Mis on eesmärk? Milline on meie strateegia? Paljud on rääkinud teadmistepõhisest majandusest, samas tekkis teatud ringkondades suur poleemika, kui kaotasime odavlennufirma lendamised Riiale.

Uskugem, mõlemat nii väikeses linnas kui Tallinn teha ei saa: teenindada mitut miljonit turisti aastas ja omada Nokia peakorterit. Lihtsalt ei jätku inimesi. Me peame valima, kas insenerid või restorani- ja baaripidajad, ning vastavalt ka tegutsema. Kui eesmärk on selge ja kindel, tuleb teha valikuid ja selliseid valikuid, mis võivad lühiajalises perspektiivis isegi valusad olla. Näiteks, kui oleme teadmistepõhises majanduses nii kindlad, siis oleks pidanud odavlennufirmadele ära ütleva. Sest meil on teine strateegia ja me ei soovi saada veel paarisadat tuhandet uut turisti aastas. Soovime arendada teadmistepõhist majandust.

Ärge palun saage minust valesti aru. Ma ei kritiseeri ei valitsust ega linnavalitsust või odavlennufirmasid. Ma räägin, missuguse riski me võtame oma konkreetse visiooni sõnastamise ja selle elluviimisega. Me hakkame tegema jõulisemaid valikuid ning sellega seoses võtma ka suuremaid riske. Ehk – kui puudub rahvuslik konsensus visiooni ja selle saavutamise suhtes, siis ärgem võtkem üldse sihte ja laseme inimestel lihtsalt tegutseda. Ning pärast vaatame, mis välja tuli. Ka see on töötav ja edukas strateegia.

Aga täna kutsuti mind siia rääkima visioonist ... Visiooni seadmisel tuleb kõigepealt vaadata, kust me tuleme ja kus praegu oleme. Räägin tihti oma kolleegidega Riiast ja Vilniusest meie majanduse mootoritest ja sellest, miks on Tallinn olnud Riiast ja Vilniusest edukam. Vastus on väga lihtne: Soome lähedus. Meil on lihtsalt naabriga rohkem vedanud. Olgem ausad – meie majandusedu on baseerunud peamiselt Soomel. Tallinna linnavalitsus koos vabariigi valitsusega võiks Tallinna sadamasse ehitada ausamba soomlastele, kes meie majanduse käima tõmbasid ja seda siinamaani elus hoiavad. Sest see tulevikustrateegia, mida härra Terk kümnekond aastat tagasi lõunasoomestumise nime all välja pakkus, on käiku läinud. Ning siin ei ole midagi halba ega häbenemisväärtset: sobib Espool (Nokia peakorter asub Espoos) olla Helsingi eeslinn, sobib ka Tallinnal.

Tallinna kokkukasvamine Helsingiga on olnud viimase kümnendi jooksul selge protsess ning kui me laseme asjad elada omakulgu areneda, see ainult jätkub. Kümne aasta pärast on Tallinna ja Helsingi elatustaseme vahe väiksem kui Helsingi ja Põhja-Soome elatustaseme vahe. Rääkimata Tallinna ja Lõuna-Eesti vahelisest erinevusest.

Uus olukord Euroopa Liidus annab edasisele integratsioonile vaid hoogu juurde. Piiriületus on varasemast lihtsam ja kiirem. Oluliselt on vähenenud Eesti riskitase ning kapitali hind on

praktiliselt sama nii siin- kui ka sealpool lahte. See annab võimaluse tuua siia mitte enam tööjõumahukaid, vaid ka kapitalimahukamaid töökohti. Näiteks võiks siia tuua mitte ainult väikeseid investeringuid nõudvaid kõnekeskusi, vaid ka IT-arenduse või IT-operatsioonide keskusi. Siin on palju Skandinaavia firmasid ning igal eestlasest kohaliku esinduse juhil võiks olla eesmärk tuua osa peakontori funktsioone Tallinna.

Kuid kiirel lõunasoomestumisel on ka üks aga. Füüsikast on teada, et väikest tõmbab alati suurema poole, ja mida suurem on masside erinevus, seda tugevamini tõmbab. Mõelgem hetkeks kategooriates Päike, Maa ja inimene maa peal. Arvestades, et Tallinna elatustase ja hinnatase lähenevad kiiresti Helsingi omadele ja elanike arvu erinevus ei ole nii suur, on kümnekonna aasta pärast Tallinna ja Helsingi kaalu erinevus juba üsna väike ning enam ei tõmbagi Tallinna Helsingi poole. Mis siis saab? Mis me siis teeme?

Ning ärge palun öelge, et siin looduseadused ei kehti ja meil ei muutu midagi. Looduseadused kehtivad kõikjal. Seda olukorda tuleb ennetada ning lahenduseks on koostöö.

Peeter Palu ütles kümnekond aastat tagasi tähelepanuväärse mõtte, mida olen mitmeid kordi tsiteerinud: Muuga sadama konkurent ei ole mitte Kesklinna või Kopli sadam, vaid need sadamad tuleb ühendada ning Tallinna sadama konkurentideks on Ventspils, Riia, Peterburi ja Klaipeda.

Kui me vaatame ümbruskonna tõmbekeskuste peale, siis Peterburis elab 4,5 miljonit inimest ning see arv kasvab, Suur-Stockholmis 1,8, Helsingis 1,2, Riias 1 miljon ning Vilnius räägib Kaunasega duopoli või ühise linna rajamisest, kus hakkaks elama ka 1,5 miljonit inimest. Meie tegevus oma vallakestega, kus elab sama palju inimesi kui mõnes Tallinna suuremas majas, mingit efekti ei anna. Peame vaatama suuremat pilti ning tegema Helsingiga koostööd seda häbenemata.

Suures Helsingis ja Tallinnas elab sama palju inimesi kui Suur-Stockholmis. Ehk tuleks ka ausalt välja öelda, et Talsinki peaks olema atraktiivsem koht kui Stockholm. Ning linnavalitsused peaksid leidma ühtse töövormi: näiteks korraldama kord kvartalis ühiseid koosolekuid, arutamaks, mida saab teha paremini. Kui see oleks üldsuse soov mõlemal pool lahte, siis kindlasti leitakse ka ühine töövorm.

Ka soomlastel on praegu dilemma: kas tuua sisse võõrtööjõudu või viia töökohad ära. Kui siinpool antakse riigi või Tallinna tasemel garantiid, läheksid otsused oluliselt lihtsamaks.

Rääkides veel koostööst, siis näiteks kruiisituristide vastuvõtmisel peame tegema rohkem koostööd Peterburiga. Olgem ausad, meie vanalinn on küll ilus, aga need kruiisituristid tulevad Tallinna peamiselt tänu Peterburile ja Tallinn teeb reisi veidi vaheldusrikkamaks. Peterburi on lähikümnenendi tõeline turismimagnet maailmas ning kui meil õnnestub ennast sinna külge haakida, võidame sellest palju.

Rääkides finantssektorist ja Tallinnast kui põhjala finantskeskusest, siis siin ma optimist ei ole. Ei Stockholm ega ka Helsingi pole tänases mõistes finantskeskused, nii nagu ka mitte Pariis või Rooma. Finantskeskused on London, New York, Frankfurt. Selleks võib saada ka Moskva. Kõrgete majade ehitamine ei tee Tallinnast veel finantskeskust.

Küll on võimalik mõnede kompetentside ületoomine Helsingist või Stockholmist Tallinna, Riiga või Vilniusesse. Näiteks tagatoad: infotehnoloogia, maksed jne. Juba mitu aastat

räägitakse, et Euroopa ja Ameerika pangad peaksid osa oma tagatoa funktsioone üle viima odavamatesse riikidesse, näiteks Aiasse või Ida-Euroopasse. Skandinaavia pankadel oleks loogiline tuua tagatoad Baltimaadesse, nii nagu Saksa pankadel on loogiline viia need Poola.

Paar kuud tagasi tegi Commerzbank selles mõttes epohhi loova otsuse viia osa oma tagatoast BRE-panka, mis kuulub ka samasse kontserni. Arvan, et see on uue trendi algus ning me näeme siin järgmisi samasuguseid samme. Kui klienditeenindus on kohalik ja jääb kohalikuks, siis panganduses võiks kogu tagatuba ehk mõnes mõttes peakontor asuda siinpool Läänemerd. Tallinn peab olema siin võimeline konkureerima Riia ja Vilniusega. See aga eeldab korraliku infrastruktuuri ning kvalifitseeritud tööjõu olemasolu.

Kokkuvõtvalt: hea visioon on see visioon, millesse inimesed usuvad ning mis on saavutatav. Lihtsalt lauseid sõnastada pole mõtet. Peab olema usk edusse ja pühendunud tegutsemine. Ning vahel tuleb teha otsuseid, mis võivad lühiajaliselt isegi valusad olla. Helsingi eeslinn ei ole piinlik olla. Tuleb valehäbist üle saada ja rohkem naabritega suhelda, selleks et leida ühiseid kokkupuutepunkte ning edaspidi rohkem koostööd teha.